

Milada Součková a časopis *The Booster/Delta*

Zuzana Malá

V modernistickém časopise *The Booster*, který vycházel v Paříži mezi lety 1937–1939, byly vytištěny (francouzsky a anglicky) dvě ukázky prózy Milady Součkové. Informace o těchto publikacích jako první podal editor Díla Milady Součkové Kristián Suda (srov. SUDA 1998: 185–186), další souvislosti naznačil Vojtěch Lahoda ve své studii ve sborníku *Elegie avantgardy*, ve které však hlavní pozornost soustředí na manžela Milady Součkové, malíře Zdenka Rykra (srov. LAHODA 2000: 140–141). Detailní popis charakteru časopisu *The Booster*, v roce 1938 přejmenovaného na *Delta*, příspěvků Milady Součkové stejně jako povaha její spolupráce s redakcí časopisu však zatím chybí.

V tomto článku nejprve popíšeme historii vzniku časopisu *The Booster/Delta*, hlavní pozornost ale soustředíme na účast Milady Součkové, okolnosti vydání jejích překladů v Paříži. Pokusíme se rovněž pojmenovat důvody, které k těmto překladům vedly, tj. zda Miladu Součkovou spojovalo s okruhem Henryho Millera podobné estetické úsilí, či zda redakce publikovala překlady v Paříži zcela neznámé autorky náhodně.

The Booster/Delta: the only magazine in the world which dares to print anything and everything

V ulici Villa Seurat v Paříži se v roce 1934 ubytoval Henry Miller; podle Alfreda Perlèse začal doslova sálat z bytu číslo 18: „Sálal je to správné slovo. Vznášela se tam [v bytě Henryho Millera, ZM] donkichotská nálada nátlaku, taková atmosféra“ (PERLÈS 1973: 3). Ve Villa Seurat se kolem Henryho Millera utvořila skupina mladých umělců, prezentujících novou podobu evropského moder-

---

„In short we are
anything but fanatical.“

Editorial *The Booster*

„It was no doubt
a joyous interlude...“

Alfred Perlès

nismu, jmenovitě Lawrence Durrell, William Saroyan, Alfred Perlès, Anaïs Ninová a další. Tito autoři tvořili jádro redakce časopisu *The Booster*, který na této adrese vycházel mezi lety 1937–1939.

Časopis *The Boosters* patřil nejprve spolku American Country Club of France, který jej na jaře roku 1937 svěřil Alfredu Perlèsovi. Perlès využil nabídky golfového klubu naplnit obsah časopisu zcela dle svého uvážení a vzhledem k tomu, že inzerce (nejčastěji reklamy na alkoholické nápoje), zabírající větší část časopisu, byla garantována nejméně po několik dalších čísel, rozhodl se časopis od prvního čísla orientovat na vše „zvrácené“ a „bláznivé“ (srov. MARTIN 1978: 328). Perlès vzápětí oslovil brooklynského rodáka Henryho Millera, žijícího v této době trvale v Paříži, s nabídkou spolupráce na časopisu *The Booster* (psáno nyní v singuláru).¹

Perlès v den, kdy byl časopis svěřen do jeho rukou, navštívil Millera ve Villa Seurat osobně. Společně s Lawrencem Durrellem, který byl toho večera u Millera přítomen, přesvědčovali zdrženlivého Millera, aby souhlasil se spoluprací na časopisu, který mu jako jediný mohl zaručit otisknutí toho, co se jinde otisknout neodvážší (srov. PERLÈS 1956: 168). Podmínku majitelů o nutné propagaci klubu, jež měla zaplnit pouhé dvě strany každého čísla, považovali všichni za snadno splnitelnou a návrh klubu o proplacení všech výdajů spojených s vydáním časopisu byl posledním argumentem, na jehož základě se Miller rozhodl přijmout místo editora a společně s Perlèsem učinit z časopisu *The Booster* literární revue. Ještě týž večer společně sestavili seznam jmen hlavních redaktorů, který vyšel v prvním čísle — za první housle byli označeni Alfred Perlès a William Saroyan, za (prosté) housle Lawrence Durrell a za violoncelo a pasti na zvěř Henry Miller. Na řízení časopisu se podílela rovněž autorka slavného deníku Anaïs Ninová.²

Tento „neúspěšný, nepolitický a nekulturní“ časopis, jak jej Miller označoval, byl od svého počátku živočišným projektem, v němž (sebe)ironie, hra

-
- 1 V dopise Lawrenci Durrellovi z července 1937 označil Henry Miller *The Booster* za mizerný časopis (*lousy magazine*), který dle jeho názoru představuje „hotové peklo“: „Teď to vypadá příšerně, jako nepředstavitelná sračka, a bude to tak vypadat ještě další měsíc, dva. Máme jen dvacet stránek a skoro polovina jsou reklamy. Uvažujeme o tom, že mezi to vážné psaní dáme nějaké šílené reklamy (jako Johny Walker, Hanan Shoes, atd.). A budeme tu sračku roznášet všude a každému“ (srov. WICKES 1962: 110).
  - 2 Henry Miller přistoupil k vydávání časopisu s živelností: „boost it everywhere“, prohlašuje opakovaně v korespondenci a k distribuci časopisu neváhá využívat svých nejbližších přátel, mimo jiné Anaïs Ninovou, kterou s Millerem spojovala milostná historie. Ta ve svém deníku označila celý podnik za vulgární a směšný (srov. NIN 2003: 98–99, 163). V únoru 1939, kdy celý projekt končí, zhodnotila Millerovu snahu následovně: „Chtěl donutit svět, aby se smál, stejně jako se oni smáli před válkou, a tiskl dětinský, žertovný časopis Booster/Delta, kterému se nesmál nikdo“ (IBID.: 314).

a řízená provokace dosahovala míry happeningů historické avantgardy.³ Časopis *The Booster* nikdy neaspiroval na pozici vážné a významné literární revue, právě naopak, editoři byli připraveni tisknout „úplně cokoli“; složení jednotlivých čísel bylo věnováno, především zpočátku, minimum úsilí. Pro mnohé ze členů redakce časopis sloužil především jako tribuna k publikaci vlastních uměleckých textů, stal se vítanou možností přivýdělků, prostorem k nespoutané zábavě a byl dle Millera odsouzen od samého počátku k zániku: „Naším záměrem není udělat s Boostrem nějaký »úspěch«, ale právě naopak — chceme ho stáhnout ke dnu jak jen to bude možné“ (cit. podle MARTIN 1978: 328).

Redakce časopisu *The Booster* usilovala o širokou základnu přispěvatelů. Měsíc před vydáním prvního čísla, v srpnu roku 1937, obeslal Henry Miller spisovatele s tzv. „special begging letter to celebrities“, ve kterém informuje o založení nového časopisu, nabízejícím možnost otištění uměleckých textů (srov. *IBID.*: 329).⁴ Přestože u mnoha oslovených tvořila k Millerově skupině spíše nedůvěra, první číslo se setkalo s pozitivním čtenářským ohlasem (*The Booster* si dokonce získal sympatie T. S. Eliota). Vážné zájemce o literaturu dle svědectví Durrelovy korespondence odrazovala přemíra „šáškování“ (*clowning*), které bylo přijímáno s odporem (srov. WICKES 1962: 119), a časopis rozkročením mezi zábavnou hru a seriózní literaturu rychle ztrácel své čtenáře.

Již po vydání druhého čísla obdrželi editoři oficiální stížnost původního majitele listu Elmera Prathera (psanou pravděpodobně jeho právníkem) na pornografický obsah časopisu s výhrůžkou soudního stíhání v případě, že budou časopis vydávat pod stávajícím jménem (srov. PERLÈS 1956: 171–172). Tuto reakci vyvolala Durrellova povídka, ve které je starý mládenec spolknut vagí-

3 Millerova skupina vystoupila manifestem, ve kterém odmítla veškeré předchozí ismy: jen několik týdnů před vydáním prvního čísla přiložil Henry Miller do dopisu Durrelovi manifest časopisu *The Booster* (Booster Placard), ve kterém byl ve formě avantgardních letáků z dvacátých let otištěn ve dvou sloupcích naproti sobě seznam *pro a proti*: redakce se provokativně vyslovila pro jídlo, deprese, epilepsii, mor a jiné a vystoupila proti míru, hygieně či revmatismu, artritidě a všem ismům.

4 Mezi adresáty byl rovněž mladý Dylan Thomas, který celý podnik sledoval zpočátku s velkou nedůvěrou. V dopise z 30. října 1937 píše Thomas Reskondou Hawkinsovi o podivných žádostech z různých časopisů, mezi které patří rovněž prosba o příspěvek do speciálního čísla časopisu Henryho Millera, které bude zcela věnováno děloze. Ačkoli Dylan Thomas posléze v časopisu *The Booster* tiskl krátké prózy a především poezii, jeho ironická odpověď v této době spolupráci ještě nepředpokládá — Millerovi odeslal na stroji psanou zprávu, ve které lakonicky prohlásil, že rovněž on sám je děloze velmi vášnivě oddán (srov. FERRIS 1985: 262). V listopadové korespondenci s Lawrenceem Durrellem si Thomas stěžuje na jednání Henryho Millera, který jeho krátké prózy nakonec nevytiskl, píše. „Je to trochu hloupé, vid, když ti posílám věci, které si necháváš a netiskneš“ (THOMAS 1988: 266).

nou mladé dívky (srov. MARTIN 1978: 329).⁵ Namísto omezení sexuálních témat přistoupili editoři k přípravám čtvrtého speciálního čísla Air-Conditioned Womb Number (číslo Vytvářelá děloha), obsahující mimo jiné povídky Anaïs Ninové „The paper womb“ (Papírová děloha) a Henryho Millera „The Enormous Womb“ (Obrovská děloha). Elmer Prather se pokusil zakročit: požadoval po editorech, aby se v příštím čísle veřejně omluvili a zřekli svých uměleckých názorů — ovšem zcela bez výsledku. Ve vánočním speciálu otiskl proto ostrý nesouhlas s podobou časopisu a za American Country Club of France vyjádřil plné odloučení od aktivit editorů, a to zpětně od zářijového čísla.

Již od třetího čísla, vánočního speciálu Tri-lingual Womb Number (číslo Trojjazyčné dělohy) se většina inzerentů od časopisu distancovala a celá redakce se potýkala s vážnými finančními problémy. Henry Miller navrhl již tak neprosperující časopis redukovat, tisknout na levném papíře v levném obalu, významně zdrazit a distribuovat jej pouze předplatitelům — tj. učinit z něj literární raritu (srov. WICKES 1962: 121). Tento plán doplnil Lawrence Durrell novým jménem — po čtyřech číslech tak v roce 1938 zaniká časopis *The Booster* a vzniká revue *Delta*, striktně privátní časopis, který je za 250 franků (z původních 50) zaslán předplatitelům v zalepené obálce bez zpáteční adresy. Třetí, závěrečné číslo *Delty* vyšlo na počátku roku 1939 — Henry Miller se svými přáteli opouští byt číslo 18 ve Villa Seurat a vydávání skomírajícího časopisu bez pevné základny předplatitelů definitivně ukončuje válka.

Spolupráce Milady Součkové s časopisem *The Booster/Delta*

První kontakt redakce časopisu *The Booster* a Milady Součkové proběhl pravděpodobně prostřednictvím Zdenka Rykra na výstavě členů Salonu Nadnezavislych (Les Surindépendants) v roce 1936 v Paříži.⁶ Tuto skutečnost ales-

-
- 5 Autorem povídky „Nukarpiartekak“ však ve skutečnosti není Durrell, ale jedná se o doklad původního amerického folklóru, reprint eskymácké legendy (*Eskymo Legend*), kterou Durrell objevil v antologii eskymáckých příběhů z Grónska G. Holma z roku 1884.
  - 6 Na výstavu vzpomíná Milada Součková v dopise z ledna 1964 takto: „Byla to tenkrát obrovská výstava, něco jako kdyby byla v Průmyslovém paláci na Výstavišti. Ratejná, jak si to pamatuju. Písek byl na zemi. Ale byla to opravdu moderní výstava. Kdo vystavoval, se nepamatuji. Ale jistě tam byla nějaká avantgardní esa.“ Henry Miller popisuje svou návštěvu surrealistické části této výstavy, která mu dala „pocítit tu děsivou touhu moderního člověka po zkoumání nezmapovaného světa Nevědomí“ (MILLER 2011: 94), takto: „Když jsem vstupoval do té ohromné haly, táhlo na čtvrtou hodinu. Ty podivuhodné věci nejsou nijak osvětleny. Plovou kolem mě jakoby v zaoceánském soumraku. Podívám se kolem a v té ohromné hale zahlédnu jenom tři lidi. Putuji z pásma do pásma, jakoby pod hladinou oceánu, a pomalu zjišťuji, že jsem tu zbyl jako poslední [...]. A v tom si všimnu, že po mých výkřících se to kolem začalo hemžit hlídači, rovněž si prohlížejí obrazy... a zdá se mi, že se zájmem víc než obyčejným. Pozoruji je bedlivě a všimnu si, že se instinktivně stácejí

poň uvádějí sami editoři v závěru vánočního speciálu ve stručné poznámce o setkání s Miladou Součkovou na výstavě Nadnezávislých, při které ihned souhlasili s publikováním jejích textů. Nicméně hlavní osobou, která Zdenka Rykra a Miladu Součkovou představila okruhu kolem časopisu *The Booster*, byl dle svědectví z korespondence Součkové s Jindřichem Chalupěckým malíř Fedor Loewenstain: „Loewenstaine [sic!] nás také seznámil s Henri Millerem. Měl (Miller) tenkrát svůj »little magazine« *Booster*, kde jsem také měla překlad. Anaïs Ninová byla tenkrát Millerova přítelkyně. Teprv dnes, po zkušenostech ve zdejším prostředí, to vidím ve správné perspektivě. Tenkrát mi to bylo všechno »divné«“ (PNP, fond Chalupěcký, 7. ledna 1964).

Ve „vánočním speciálu“, v listopadu roku 1937, byl otištěn francouzský překlad ukázky z románu *Amor a Psyche* Milady Součkové.⁷ Francouzský text „La Fille de Mme Flechner“ (název je chybný, v originálním znění, stejně jako ve francouzském překladu a v tiráži figuruje paní Fechnerová) zabírá necelé dvě stránky, ve vydání románu *Amor a Psyche* v rámci Díla Milady Součkové strany 180–182. Polovina druhé strany je v časopise zaplněna reklamou na hedvábné šaty, tradiční amsterodamský likér Wynand Focking (zde psáno Wijnand) a koňak Courvoisier — tato tendence je naplněním Millerova přání kombinovat vážné psaní s reklamou (srov. WICKES 1962: 109–110).⁸ Poznámka redakce pod textem uvádí, že se jedná o skvělou nepublikovanou novelu (*Amor a Psyche* vydala Součková v témže roce vlastním nákladem), přeloženou z „českoslovenštiny“. Překladatel ukázky není uveden, nelze rozhodnout, zda byl text přeložen přímo z češtiny, popřípadě zda jej Součková přeložila sama.

Na konci čísla je otištěna poznámka, že Milada Součková není členkou surrealistické skupiny. Toto prohlášení má pravděpodobně pouze informativní charakter — Millerův okruh měl k surrealismu, byť k jeho uměřené anglické podobě, velmi blízko. Ukázku Součkové předchází fragmenty z deníku Davida Gascoyna, ve stejném čísle je otištěna rovněž povídka Raymonda Queneaua, jenž sice po konfliktu s André Bretonem Surrealistickou skupinu opustil, nicméně jeho experimentální psaní zůstalo surrealismem ovlivněno. Rovněž s *Boosterem* spřízněný časopis *Seven* hojně tiskl básně Davida Gascoyna a Jamese Tambimutta, básníky, kteří se k surrealismu otevřeně hlásili

---

k obrazům surrealistů. Možná právě tihle roboti, jejichž ocenění je každému u plede, třeba jenom tihle retardi a já jsme jedinými právoplatnými návštěvníky velké surrealistické show 38!“ (IBID.: 94–95).

7 V monografii *Elegie avantgardy* je francouzská ukázka textu Milady Součkové vysvětlena nepřesně a v textu budí dojem, že se vztahuje k číslu z roku 1938.

8 Po seznámení se záměry editorů časopisu tak rozhodně není „neuvěřitelné, že se v avantgardním, takřka alternativním a rozhodně ne cudném periodiku objevila reklama na čokoládovny Orion“ (LAHODA 2000: 141). Prakticky každá strana časopisu obsahuje reklamy.

(srov. podrobněji GIFFORD 2009).⁹ V době vydání vánočního čísla pracuje Henry Miller na svém esejí „Dopis surrealismům všude“, jehož rozsáhlá ukázka byla v roce 1947 vydána v Chalupeckého *Listech*.

Speciální československé číslo časopisu *Delta* v prosinci 1938

Druhá ukázka z románu *Amor a Psyche* byla publikována o rok později, v druhém čísle časopisu *Delta*, které vyšlo v symbolické černé obálce pod extravagantním názvem *The Special Peace and Dismemberment number with Jitterburg Shag Requiem* [speciální mírové číslo, reagující na „roztrhání“ Československa tancem]. Toto číslo, výjimečné rovněž svým rozsahem (90 stran), a věnované Miladě Součkové a Zdenku Rykrovi z Prahy (!), označil Perlès ve své vzpomínkové knize za nejlepší číslo, které se skupině z Villa Seurat podařilo vydat (srov. PERLÈS 1956: 173).

V těsné blízkosti se tu ocitly umělecké texty, které definovaly různorodé podoby modernismu třicátých let — Millerův román *Obratník Kozoroha*, novela Anaïs Ninové *Lstivá zima* (*The Winter of Artifice*), próza Milady Součkové a text redakcí omylem přisouzený Karlu Čapkovi. Výběr textu Karla Čapka označuje Patrick von Richthofen v rozsáhlé monografii *The Booster/Delta Nexus* za projev solidarity editorů k Československu. Vyjadřuje však svoje překvapení nad konkrétní volbou textu, který se mu v sousedství děl, jako jsou *Matka* či *Válka s mloky*, jeví jako apolitický. Vybraná ukázka v časopise *Delta* k Richthofenovu zklamání neobsahovala žádné aluze na tyto práce, a přestože podle něho lze v Čapkově textu vysledovat návrat autora k jeho postulátům z raných dvacátých let, tj. skepticismus k racionální interpretaci tohoto světa, považuje výběr této ukázky za zcela nevhodný (srov. RICHTHOFFEN 1987: 68). Richthofenova rozsáhlá kritika výběru z díla Karla Čapka však selhává na jednom zásadním omylu; autorem textu ve vánočním čísle *Delta* není Karel Čapek. Přítomný text *Le Pelerin boîteux* je ve skutečnosti ukázkou z *Kulhavého poutníka* Karlova bratra Josefa, konkrétně ukázka z kapitoly „Také zacházkou“. Okolnosti výběru textu a motivace záměny nejsou známy, nemůžeme tudíž s jistotou rozhodnout, zda o vydání textu Čapci věděli (Karel o Vánocích v roce 1938 umírá), podobně není jasné, kdo text redakci

9 Pouhý rok před vydáním tohoto čísla otevřeli André Breton a Salvador Dalí v potápěčském obleku Mezinárodní výstavu surrealismu v Londýně, na které Československo zastupovala díla Toyen a Jindřicha Štyrského. Tato výstava v jistém smyslu otevřela surrealismus pro Británii. Návštěvnost trhala rekordy, během tří týdnů navštívilo výstavu přes třicet tisíc lidí. V katalogu k výstavě uvádí Herbert Read za britskou kontribuci k mezinárodnímu surrealismu dvě jména tzv. britských supersurrealistů — Williama Blaka a Lewise Carrola. Nicméně projevy surrealismu v britském umění popisuje jako nesmělé, v důsledku toho, že se básníci a malíři sotva dozvěděli o tomto hnutí a teprve si dodají odvahu jednat podle svých instinktů (srov. READ 1936: 13).

nabídl. Prameny, které by vysvětlovaly záměnu obou bratrů, bohužel chybí. Editoři v omluvě, otiskované v závěru ukázky, sice přiznávají, že z důvodu neznalosti češtiny museli přijmout nabídnutý překlad bez možnosti kontroly s originálem, avšak totožnost překladatele ani podmínky výběru textu nijak neupřeshňují.

Speciální vánoční číslo *Delta* na rok 1938 obsahuje vedle prózy Josefa Čapka druhou ukážku z tvorby Milady Součkové, opět z románu *Amor a Psyche* s podtitulem *Two Fragments*. První fragment zaujímá v románu *Amor a Psyche* publikovaném v rámci Díla Milady Součkové strany 171–173, druhý první ukážku ve skutečnosti předchází, je otiskován na stranách 118–121. První úryvek tematizuje proces psaní a rozdíl mezi literaturou a skutečností, v druhém dominují latentní motivy lesbické lásky, vypravěč uvažuje o mravnosti a kategorickém imperativu literatury, který Součková zmiňuje rovněž ve své korespondenci. Na konci anglického překladu je ve francouzštině otiskována podobná omluva a vysvětlení editorů, které následovaly za textem Josefa Čapka — editoři přiznávají, že jsou nuceni tisknout daný text bez možnosti srovnání s originálem, údaje o překladateli rovněž chybí.

Základní okolnosti spolupráce Milady Součkové s redakcí časopisu *The Booster* v roce 1937 jsme na základě korespondence a poznámky editorů v daném čísle mohli zrekonstruovat. O rok později je však situace méně transparentní. Nemáme žádné dochované prameny (korespondence, vzpomínky), které by poskytovaly důkazy o pokračující spolupráci Součkové s Millerovým okruhem. Nelze tak rozhodnout, zda Součková dva fragmenty ze svého románu sama vybrala a zaslala redakci k překladu, či zda redakce znovu využila zanechaný rukopis z roku 1937 a sama rozhodla o výběru ukázek, nedodržujíc linearity textu.¹⁰ Vystávají dokonce pochybnosti, zda Součková o publikování těchto ukázek věděla, neboť přímé svědectví autorky, byť poskytnuté s odstupem několika desítek let, naznačuje spíše opak.

Když v šedesátých letech pracoval Jindřich Chalupecký na monografii o Zdenku Rykrovi, po několika letech znovu navázal písemnou korespondenci s Miladou Součkovou, žijící v americkém exilu. V nedatovém dopise, pravděpodobně z konce roku 1963, požádal Součkovou o popis Rykrových aktivit mezi lety 1937–1938, zejména jeho pařížského pobytu. Na kusu papíru načrtl Chalupecký tužkou seznam sedmi otázek, mezi kterými byl rovněž dotaz na jejich literární styky se skupinou kolem časopisu *Delta*. Součková v dopise ze 7. ledna 1964 odpovídá: „Delta — to jste mi až vy připomněl. Nevím nic, rozpomínám se, ale mlhavě.“

10 Konzultace s rodilým mluvčím však naznačuje, že autorem překladu nebude pravděpodobně nikdo, pro koho je angličtina mateřským jazykem. Výběr slov dokazuje práci se slovníkem a některé věty stylem a užitou gramatikou otevírají možnost, že by autorem překladu mohl být Čech, popř. sama Součková.

Jakkoli je možné, že Součková nezaznamenala změnu názvu časopisu, upozorňuje Chalupeckého na **jednu** přeloženou ukázkou ze svého románu v časopise *The Booster*, nikoli na dvě, rovněž při vzpomínání na Rykrovy aktivity v Paříži neupozornil na prestižní dedikaci čísla *Delty* (ve kterém je rovněž otištěna Rykrova reklama na čokoládu Orion). V neposlední řadě se jeví poněkud nestandardní, že by se Součková po roce rozhodla znovu publikovat ukázkou ze stejného románu, a to především proto, že na sklonku roku 1938 intenzivně pracuje na nových rukopisech (vlastním nákladem vydává s kresbami Zdenka Rykra rozsáhlou skladbu *Kaladý aneb Útočiště řeči*, tematizující ohrožení řeči, které by se do tohoto tematického čísla „o ohrožení“ mnohem více hodilo). Na základě těchto argumentů předkládáme hypotézu, že editoři vytiskli druhou ukázkou z *Amora a Psyche* stejně jako text Josefa Čapka bez vědomí autorů jako výraz podpory Československa po podepsání Mnichovské dohody, podobně jako publikovali zvolání: „Drink Pilsner! It’s still Czech“ (Pijte pilsenské! Je stále české!).¹¹

Speciální vánoční číslo je zakončeno krátkou prózou „Henkst“: „Jednu jeli prej koňáci vod Morafčic tím óvozem, a šla tamtady žencká naproti nim. A henkst, ten cejtí ženckou zdaleka, to je starý že jo. Tak jeden alá, skočil na ní, rostrch ji břicho, až ji střeva vybjehly, jak ji celou speskoval. Dali tam vedle cesty na památku vysokej kámen, na kraj do póle, a ty střeva vokolo něj navinuli. Eště nedáuno tam stál, a bylo na něm vidět, jak ty střeva do něj zarostly. Zrouna jako provazy kolem dokola.“ Celý text je uvozen spojením „Peace! It’s wonderful!“, které je jak názvem Millerovy povídky, otištěné ve stejném roce v časopise *Seven*, tak titulem Saroyanova souboru krátkých povídek, které vydalo v roce 1940 nakladatelství Faber & Faber v Londýně.¹²

Otištění textu v cizím jazyce, kterému pravděpodobně nikdo ze čtenářů v Paříži a v Londýně nerozuměl, nebylo nijak výjimečné. Každé číslo časopisu je zakončeno ukázkou z jiného jazyka (bez uvedení autora), objevují se zde i ukázky z čínštiny, arabštiny atd. Tato intence je zřetelná od počátku časopisu — již na podzim roku 1937 předkládá Miller v dopisu Durrellovi návrhy těchto textů na další čísla — mimo jiné nabízí báseň v urdštině, v jazyce kme-ne Zulu a ve svahilštině (srov. WICKES 1962: 117–118).

11 S uvedením motivace jednotlivých textů musíme však zacházet s obezřetností. V minulosti historikové podobnou motivaci přičkli například básni Dylana Thomase, pravidelného přispěvatele *Delty*. Thomasova báseň „Ruka, jež ten list podepsala“, ve které jsou obrazy rozpůlené země, byla rovněž považována za projev básníkova postoje k Československu po podepsání Mnichovské dohody — báseň však byla poprvé publikována, jak upozornil Pavel Šrut, již 17. 8. 1933 (srov. THOMAS 1988: 158–159).

12 Patrick von Richthofen upozorňuje, že frázi „Peace! It’s wonderful!“ používal za svůj pozdrav reverend J. M. Divine (otec Divine), černošský spirituální vůdce (srov. RICHTHOFEN 1987: 67).

Text „Henkst“, přepsán v duchu tzv. folklorní transkripce, je napsán severovýchodočeským, podkrkonošským nářečím (okolí Moravčic). Přestože Kristián Suda přisoudil krátkou prózu „Henkst“ Miladě Součkové a zařadil ji do devátého svazku jejího díla, jejím autorem je ve skutečnosti folklorista a sběratel lidových pohádek Josef Štefan Kubín.

Překlady autorů časopisu *The Booster/Delta* do češtiny

Na počátku druhé světové války se hlavní trio, které stálo za vznikem projektu *The Booster/Delta*, tři mušketýři, jak je s oblibou nazýval Lawrence Durrell, rozdělilo — Anaïs Ninová odešla do New Yorku, Henry Miller do Řecka, které však záhy opustil a odcestoval rovněž do New Yorku, a Lawrence Durrell na Korfu. Součková však tvorbu těchto autorů nadále sledovala a zasadila se o překlady jejich děl do češtiny.

V roce 1938 byl v Československu vydán Millerův provokativní román *Obratník Raka*. Vyšel s předmluvou Anaïs Ninové jako vůbec první zahraniční překlad tohoto románu (v Americe bylo jeho vydání zakázáno až do šedesátých let) v nakladatelství J. Čejky, ve kterém o rok dříve vydala Součková s ilustracemi Zdenka Rykra novelu *Amor a Psyche* — můžeme se proto domnívat, že se Součková v převedení Millerova textu do češtiny angažovala. Překlad novely Anaïs Ninové *The Winter of Artifice* (*Lstivá zima*, název se členem), která vyšla anglicky v roce 1939 v nakladatelství Obelisk Press Jacka Kahana,¹³ prosadila Součková v roce 1946 v nakladatelství Pamir; vyšel stejně jako Součkově esejistická práce *Hlava umělce* v edici Blíženci.¹⁴

Text na záložce pamirského vydání *Lstivé zimy* představuje Anaïs Ninovou jako nejvýznamnější americkou spisovatelku dneška, jejíž knihy čtou v Ame-

13 Nakladatelství Obelisk Press Jacka Kahana bylo anglické nakladatelství v Paříži, které nepodléhalo francouzské cenzuře. Svá díla zde vydávali prakticky všichni autoři časopisu *The Booster*, především Henry Miller. Několik týdnů po vydání *Lstivé zimy* však Kahane zemřel a politická situace v Paříži se prudce zhoršila — propagace *Lstivé zimy* byla zcela nemožná, a kniha tak nezbudila větší pozornost. Ninová ve svých denících popisuje, jak několik výtisků pašovala do New Yorku, kde však kvůli obecním pasážím neměla kniha naději na distribuci (více k nakladatelství Obelisk Press srov. NEIL 2007).

14 Ninová jako svůj kontakt na českou avantgardu uvádí ve svém deníku Alexandera Hackenschmieda, českého fotografa a kameramana z Lince, který v jejím deníku vystupuje pod svým pseudonymem Sasha Hammid (Hammid v roce 1939 emigroval do USA, kde v roce 1943 natočil slavný film *Meshes of the Afternoon* [Sítovina odpoledne]). Ninová se stala přítelkyní Hammidovy manželky Mayi Derenové, na svou dobu provokativní režisérky se zájmem o okultismus, která ve svém díle využívala poznatky psychoanalýzy. Hammidova tvorba byla důležitá rovněž pro manželka Anaïs Ninové, Huga Guilera, kterému Hammid na konci čtyřicátých let představil práci kamery. Hugo následně natočil několik experimentálních filmů, některé na motivy románů Ninové.

rice nejširší lidové vrstvy. Avšak prózu, kterou mohli v roce 1946 číst čeští čtenáři, nedostalo americké publikum vůbec do rukou. Původní pařížské vydání z roku 1939 (s vlastnoručním věnováním a vyjádřením obdivu od Anaïs Ninové), které Součková předala Jiřině Haukové, obsahuje tři kratší novely „Djuna“, „Lilith“, a „The Voice“. Ninová však byla v roce 1942 nucena novelu „Djuna“ (obsahující lesbické scény) z amerického vydání ve svém malém nakladatelství Gemore Press zcela vypustit. Přepřacované tři novely vyšly v Americe až v roce 1948 pod názvem *Winter of Artifice* (bez členu). Vydání *Lstivé zimy* v Pamiru obsahuje naopak pouze první novelu z původní trojice, bez cenzury erotických pasáží, které se překladatelka Libuše Jurášová pokusila, až na četné eufemismy, přeložit věrně.¹⁵

Kontakt Součkové s Ninovou, v době vydávání časopisu *The Booster/Delta* pravděpodobně zcela mizivý (Ninová v podrobném deníku z této doby Součkovou vůbec nezmiňuje), byl prohlouben až při působení Součkové na konzulátu v New Yorku mezi lety 1945–1948. Součková v dopisu Jindřichu Chalupeckému ze 2. června 1947 o Anaïs Ninové píše: „S Anaïs Nin mluvívám. Ne moc často. Ona je »ryzí«, nemá sice, nevleče sice za sebou pí. Strobachovou, ale něco mnohem horšího, artismus. To já, publikán, ne, a to je to, co nás dělí. Ale jako člověk umělec, což je jedno a totéž, je — opakuji — ryzí.“

Součková pracovala na překladech próz autorů z Millerova okruhu ještě za svého pobytu v Československu. Přeložené povídky plánovala nabídnout nejprve Marii Pujmanové, která mezi lety 1945–1947 redigovala časopis *Doba*. V červnu 1945 píše Chalupeckému: „Chtěla jsem pro ni [Marii Pujmanovou, ZM] přeložit povídku od Saroyana, snad to jméno znáte, je to současník Millera a Anaïs, jejich známý, jenže se »proslavil«. Já s ním tady hauzírujuc

---

15 Příklad snahy o věrný překlad, místy vědomě zjemnělý, především závěrečná zdůrazněná věta: „While he lay over me with his unabatable attentiveness I knew he was watching the alterations of my face, listening to the cries I uttered, and the final deeper, savage tones. I closed my eyes before this watchfulness of his and sank into a blind, moist drunkenness. I felt myself caught in the immense jaws of his desire, felt myself dissolving, ripping open to his descent. I felt myself yielding up to his dark hunger. An immense jaw closing upon my feelings, my feelings smouldering, rising from me like smoke from a black mass. Take me, take me, take my gifts and my moods and my body, take all you want. **I am being fucked by a cannibal.**“ Překlad Libuše Jurášové: „Když ležel nade mnou plný své nezdolné pozornosti, věděla jsem, že zpozoroval změny v mé tváři, naslouchal mým výkřikům a konečným, hlubším, divokým zvukům. Zavřela jsem oči před touto ostražitostí a oddala se slepé, velké zmámenosti. Cítala jsem se polapena v nesmírném jícnu jeho vášně, cítila jsem se rozpouštěna, rozevírala jsem se vstříc jeho sestupu. Cítala jsem, jak se vzdávám jeho temnému hladu. Nesmírný jícen se zavíral nad mémi city, mé city doutnaly, vycházely z mého nitra jako kouř při černé mši. Vezmi si mě, vezmi mé dary a mé nálady a mé tělo, vezmi všechno, co chceš. **Jsem milována kani-balem**“ (NIN 1946: 49–50).

let.“ Nicméně o měsíc později zaslala překlad Saroyanovy povídky do Chalupického *Listů*: „budu mít pro Vás připraveny k 31. t. m. ty překlady. A sice bude to něco senzačního. Miller, Anais, Součková et consortes, se musí docela schovat. Přeložila jsem dvě předmluvy (ne dlouhé) k vydání těch povídek (Odvažný mladý muž na létající hrazdě) a povídku (Aspirin je členem N. R. A.). Ty předmluvy jsou vlastně programem a skvělé věci samy o sobě. Když jsem to četla znovu, po letech, cením si ty věci ještě mnohem více než tehdy [...]“

Překlady próz autorů kolem okruhu časopisu *The Booster/Delta* vyšly o rok později, v druhém čísle *Listů* v roce 1946. Vydána zde byla ukázka z Millerovy novely *Černé jaro* v překladu Josefa Peloucha, následována výňatkem z rozsáhlého Millerova eseje „Otevřený dopis surrealismu všude“ (překladatel uveden iniciály K. G.), dále ukázka z novely *Djuna*, první části ze souboru *Lstivé zimy* Anaïs Ninové (překladatel uveden iniciály J.H. [Jiřina Hauková]). Součková je autorkou překladu Saroyanovy povídky „Aspirin je členem N. R. A.“, „Předmluvy“ a „Předmluvy k druhému vydání“, které společně vyšly v prestižním nakladatelství Random House v roce 1934.

Ačkoli si mnozí čtenáři zařadili ukázky z *Amora a Psyche* do kontextu tvorby Anaïs Ninové, Antonie Whiteové a její přítelkyně Djuny Barnesové (autorky *Nočního lesa*), tedy do rodící se femininní podoby modernismu v dosavadním mužsky dominantním světě (srov. PODNIEKS 2000), podstatnější průniky v umělecké koncepci psaní lze nalézt mezi tvorbou Milady Součkové a Williama Saroyana, především v jeho úvahách o tvorbě povídek. Ty Součková v americké tradici psaní opakovaně oceňovala; krátké povídky jsou ostatně literární formou, kterou ona sama své prozaické dílo uzavírá.

Nedlouho po dokončení překladu Saroyanových povídek napsala Součková tzv. „*Tři americké povídky*“ (*Zvukový záznam, Mrs. Gobseck a Domov smrti*), které byly publikovány ve druhém ročníku *Listů* v roce 1948 a které se staly její poslední veřejnou publikací na území Čech za jejího života. V próze *Mrs. Gobseck*, pojednávající o ženě, jež i přes své bohatství zemřela v bídě, se Součková ještě naposledy vrátí k románu *Amor a Psyche*, konkrétně ke Canovovu slavnému sousoší: „Okolo nás mezi kvetoucími floxy buzí včely, a zatím co čekáme na Alexandra, sedáme na kamennou zahradní zidku, na jejímž jednom pilíři leží barevný kus bílého falešného mramoru. Beru je do ruky a je skoro k nepoznání, co představuje, ale poněvadž to sousoší Canovo tak dobře znám, vidím, že je to Amor a Psyche“ (SOUČKOVÁ 1947: 95).

Závěr

Dvě ukázky z románu *Amor a Psyche* představují jedny z mála překladů z díla Milady Součkové zveřejněné za jejího života — druhým překladem je povídka „The Ships is for Twelve“ ve sborníku *Arena* z roku 1963 v Londýně. Přesto nelze jejím publikacím v časopisu *The Booster/Delta* přisuzovat větší význam, než ve skutečnosti mají, a je nutné redigovat tvrzení o respektu, který si Součková

na sklonku třicátých let získala až mimo Československo. Interpretace sugerující představu doma zneuznané spisovatelky, které se dostalo „nečekaného uznání“ až v zahraničí (naposledy v diplomové práci Barbory Poslušné [POSLUŠNÁ 2010: 21]), je zcela nepravdivá.

Podobně by neměla být přeceňovaná míra spolupráce Milady Součkové s Millerovým okruhem. Dochovaná korespondence spíše naznačuje, že až na setkání na výstavě Nadnezávislých a snad následného předání rukopisu, nedošlo již mezi ní a redakcí k žádnému kontaktu, a to pravděpodobně ani při vydání zvláštního vánočního čísla *Delta*. Anais Ninová, Henry Miller, Lawrence Durrell či William Saroyan se v publikované korespondenci z dané doby o Součkové nezmiňují a vzhledem k faktu, že neexistovaly žádné další překlady její tvorby (Součková do roku 1937 publikovala vlastním nákladem pouze *První písmena*), je vyloučeno, že by její díla znali, oceňovali a aktivně usilovali o jejich překlady. Otištění první krátké ukázky lze považovat, i vzhledem k faktu, že Henry Miller výběru příspěvků věnoval minimum úsilí, za projev sympatií ke stylu začínající autorky (ostatně v časopise tisklo mnoho dalších, v Paříži a v Londýně neznámých autorů, mj. Durrellův jedenáctiletý bratr). Výběr druhé ukázky byl, jak jsme naznačili, pravděpodobně motivován snahou editorů podpořit Československo v tíživé době.

Na druhé straně nelze přehlížet jisté styčné body mezi uměleckým úsilím Milady Součkové a Millerovým okruhem, které však nelze jednoduše shrnout v tvrzení, že si příslušnosti Milady Součkové „s řečí avantgardy“ všimli jako první právě v okruhu časopisu *The Booster/Delta* (srov. PAPOUŠEK 2007: 122–123). Přidržíme-li se této metafory, jako možný argument k otištění ukázek z prózy Milady Součkové můžeme spíše uvést to, že Součková „řečí avantgardy“ nemluví. V umělecké tvorbě Milady Součkové je rozpoznatelná návaznost na dědictví historické avantgardy, současně je zde však trvale přítomné její popření. Součková nereprezentuje zhroucení světa, disociaci a dezorientaci subjektu v něm, ale reaguje na již zažitou proměnu světa inovativními, nekonvenčními postupy, ve kterých mnohohlasí, ambivalentnost či fragmentarnost pomáhají vytvářet, jakkoli nesourodý, nový obraz moderního světa, nikoli jeho zkázy a zřícení. Podobně neodmítá minulost a paměť, naopak, představuje ji jako nikdy neuzavřené hnízdo prožitků a ve **vzpomínání**, zobrazeném jako plynulý proces bez jasného počátku a konce, proniká do konstitučních momentů života svých postav, aniž by se, řečeno jejími slovy, nechala jednoduše omámit „viditelným povrchem“.

Není jisté, nakolik toto umělecké úsilí mohlo být ze dvou drobných ukázek rozpoznáno editory časopisu *The Booster*, v odstupu desítek let je ale zřetelné, že se dílo Milady Součkové v blízkosti tvorby autorů z Villa Seurat zařazuje do literárněhistorického kontextu, ke kterému právem náleží — k tradici angloamerického a francouzského modernismu, a to minimálně v úsilí, které v kontextu tvorby hlavních členů Millerovy skupiny pojmenoval Jindřich

Chalupecký: „vymanit literaturu z ní samé a učinit ji pomůckou rehabilitace všedního života současného člověka“ (CHALUPECKÝ 1946).¹⁶

Přestože se časopis *The Booster* ve své době neprosadil do pozice vlivné literární revue, je neobyčejným svědectvím spolupráce předních reprezentantů evropského modernismu, zlomového okamžiku setkání autorů z různého jazykového prostředí, které spojovalo psaní s vědomím tradice, s trvalou pozorností k nové formě odpovídající nové, moderní skutečnosti, jejímž prostřednictvím lze uchopit a pojmenovat zdánlivě nesdělitelné součásti života moderního člověka: „Vidíte před sebou celý svět věcí, s kterými jste žili od dětství, věcí, o kterých jste se domnívali, že jsou svou podstatou nesdělitelné, a přece se někomu podařilo je sdělit. Výsledkem je, že se přinejmenším dočasně zažene samota, v níž lidská bytost žije“ (ORWELL 1984: 112).

Rukopisné prameny

Literární archiv PNP, fond Jindřich Chalupecký, korespondence s Miladou Součkovou
Literární archiv PNP, fond Milada Součková, korespondence s Jindřichem Chalupeckým

Prameny

FERRIS, Paul

1985 *The collected letters. Dylan Thomas* (London: J. M. Dent)

CHALUPECKÝ, Jindřich

1946 [Editorial, nesignováno], Listy I, 1946, č. 2, s. [162]

MILLER, Henry

2011 *Eseje*; přel. Ondřej Skovajsa (Praha: Dauphin)

NIN, Anaïs

1946 *Lstivá zima*; přel. Libuše Jurášková (Praha: Pamir)

2003 *Nearer the Moon: From a Journal of Love, the Unexpurgated Diary of Anaïs Nin 1937–1939* (London: Peter Owen)

16 Stejně jako lze v komparaci díla Milady Součkové a autorů Millerovy skupiny nalézt mnoho podobností (mj. neustálá proměna perspektivy vypravěče, která dominuje v Durrellově *Alexandrijském kvartetu*), již při první konfrontaci vyvstává rovněž řada rozdílů, především s dílem Henryho Millera a s jeho názory na vztah literatury a skutečnosti: „Jednou jsem se v životě rozhodl, že budu psát o sobě, o svých přátelích, co jsem zažil, co vím a co jsem viděl na vlastní oči. Všechno ostatní je podle mého názoru literatura, a **mě literatura nezajímá**“ (MILLER 2011: 83). Naopak Součková ve článku „K problému současného románu“ tvrdí, že „poválečný román dospěl k bezformové anarchii už tím, že chtěl být přímým životem. Neboť román je podobnostvím života a ne životem samým, je symbolem a nemůže ani největší pluralitou faktů předvésti život v plné vitální tepelnosti a širě rozlehlosti“ (SOUČKOVÁ 1942: 187–188).

PERLÈS, Alfred

- 1956 *My Friend Henry Miller: An Intimate Biography* (New York: John Day Company)
 1973 *Henry Miller in Villa Seurat* (London: Village Press)

READ, Herbert

- 1936 „Introduction“; *Surrealism catalogue. Contemporary poetry and prose*, č. 2, čer-
 ven, s. I2–I3

SOUČKOVÁ, Milada

- 1942 „K problému současného románu“; *Čteme* IV, č. 16, s. 185–186
 1947 „Mrs. Gobseck“; *Lísty* II, č. 2, s. 92–95.
 1995 *Amor a Psyche* (Praha: Prostor)

Literatura

GIFFORD, James

- 2009 „The Poets of The Booster, Delta, and Seven 1937–40: Recuperating Literary
 Network“; *ANQ Lexington* XXII, č. 3, s. 42

LAHODA, Vojtěch (ed.)

- 2000 *Elegie avantgardy* (Praha: Galerie hlavního města Prahy)

MARTIN, Jay

- 1978 *Always Merry And Bright: The Life of Henry Miller* (Santa Barbara: Capra Press)

NEIL, Pearson

- 2007 *Obelisk: a History of Jack Kahane and the Obelisk Press* (Liverpool: Liverpool Uni-
 versity Press)

ORWELL, George

- 1997 *Uvnitř velryby a jiné eseje*; přel. Kateřina Hilská (Brno: Atlantis)

PAPOUŠEK, Vladimír

- 2007 *Gravitace avantgard* (České Budějovice: Protisk)

POSLUŠNÁ, Barbora

- 2010 *Poezie Milady Součkové*; diplomová práce (České Budějovice: Jihočeská univer-
 zita)

PODNIKS, Elizabeth

- 2000 *Daily Modernism: the Literary Diaries of Virginia Woolf, Antonia White, Elizabeth
 Smart, and Anais Nin* (Montreal/Ithaca: McGill-Queen's University Press)

RICHTHOFEN, Patrick Mansur Freiherr Praetorius von

- 1987 *Booster/Delta Nexus. Henry Miller and his Friends in the Literary World of Paris and
 London on the Eve of the Second World War*; dizertace (University of Durham)

SUDA, Kristián

- 1998 „V pozůstalosti Milady Součkové“; *Revolver revue* 37, s. 185–186

THOMAS, Dylan

1988 *Solékání tmy*; přel. Pavel Šrut (Praha: Československý spisovatel)

WICKES, George

1962 *Lawrence Durrell and Henry Miller. A Private Correspondence*; ed. George Wickes (London: Faber and Faber)

Résumé

This article presents a previously little known episode in the creative life of Milada Součková, i.e. her collaboration with the *Booster/Delta* magazine, which came out in Paris at the end of the 1930s under the editorship of Henry Miller and his circle. This study describes the background to the publication of the *Booster/Delta*, the Parisian (and European) literary scenes at the time, the reception of Czech literature in this periodical and Milada Součková's activities, which may have been factually and artistically associated. On the basis of surviving correspondence and other sources the author finds that collaboration between Milada Součková and the *Booster* cannot be considered a manifestation of interest by European modernism in the work of Milada Součková, but more as a rather marginal enterprise on the part of the magazine editors, who did not have any great notion of who Milada Součková was, while she herself did not attach any great importance to this and evidently did not even know about some of the publications. The study corrects some inaccuracies in previously published studies on the collaboration between Milada Součková and the *Booster/Delta* (confusion caused by the Čapek brothers) and the authorship of the Henkst sketches.

Klíčová slova / Keywords

Milada Součková — *The Booster / Delta* — Henry Miller — modernismus

Milada Součková — *The Booster / Delta* — Henry Miller — modernism